

Ако разгледаме, какви сж кжсоветъ въ отдѣлнитъ категорич земя, то ще намѣримъ, че най-голѣми сж тия кжсове на горитѣ (срѣдно на кжсъ по 1060'2 декара), после идатъ по голѣмина тия на мѣритѣ и пасищата (срѣдно 651'9 дек.), сазлъцитѣ (срѣдно 104'8 дек.), нивитѣ срѣдно 14'2 дек.), ливадитѣ (срѣдно 6'9 дек.), зеленчуковитѣ гридини (5'3 дек.), овощнитѣ градини (3'3 дек.) и най-подиръ оставатъ лозята (1'7 дек. срѣдно на кжсъ).

Ако сравнимъ срѣднитѣ размѣри на кжсоветъ въ различнитѣ категории експлоатируема земя, отстѣпена на Ромъния, съ сжщитѣ изобщо въ Царството, то ще намѣримъ, че въобще въ Царството кжсоветъ сж по дребни по всички категории. Различията сж изтъкнати въ следната таблица:

Категории експлоатируема земя	Срѣдна голѣмина на единъ кжсъ земя, въ декари		На 1 кжсъ съ срѣдна голѣмина = 100 въ Царството, съответствува кжсъ въ отстѣпената територия
	Общо въ Царството	Въ отстѣпената област	
Ниви	5'4	14'2	263
Ливади	3'4	6'9	203
Зеленчукови градини	0'8	5'3	663
Овощни градини . .	1'3	3'3	254
Лозя	1'5	1'7	113
Мѣри и пасища . . .	88'2	651'9	739
Съзлъци	23'1	104'8	451
Гори	31'0	1,060'2	3,419
Други	9'0	26'3	292
Изобщо	8'0	18'9	236

На всѣки кжсъ земя отъ 100 декари въ Царството съответствува кжсъ земя отъ 236 декара въ отстѣпената на Ромъния територия. Най-много сж раздробени лозята, обаче и тукъ тѣ сж изобщо по-голѣми, отколкото общо въ Царството. Особено въ крупни кжсове се явяватъ горитѣ, всѣки кжсъ отъ които срѣдно е 34 пѣти по-голѣмъ, отколкото срѣдния кжсъ общо въ Царството.

Както ще видимъ по-нататъкъ, и както е явно отъ изложеното до тукъ относително разпредѣлението на земята по категории, нивитѣ съставятъ главниятъ контингентъ на експлоатируемата земя. Тѣхното пространство съставя, както видѣхме, 68'3% отъ цѣлата експлоатируема земя на отстѣпената територия и 12'5% отъ площта на всички ниви въ Царството; тѣ заематъ централно мѣсто въ землевладението на тоя край. Ето защо фактътъ, че срѣдно една нива тукъ е повече отъ 2 пѣти и половина (точно 2'63 пѣти) по-голѣма отколкото срѣдно една нива общо въ Царството, има особено значение. Тукъ нивитѣ сж по-крупни, повече групирани и по-удобни за рационална разработка. Поради това и резултатитѣ отъ обработката на земята тукъ сж по-възнаградителни, отколкото общо взето въ Царството. Ако разгледаме, какъ сж разпредѣлени нивитѣ по отношение на парцелацията въ различнитѣ околии на отстѣпената тери-

тория, ще забележимъ следнитѣ особености, изтъкнати въ долната таблица:

Околии	Кжсове	Декари	Срѣдно декари на кжсъ
Балчикъ	45,518	1,355,828	29'8
Варна	1,911	16,267	8'5
Добричъ	87,232	1,446,346	16'6
Куртъ-бунаръ . . .	43,311	472,375	10'9
Разградъ	842	8,675	10'3
Силистра	92,463	793,568	8'6
Тутраканъ	47,654	439,440	9'2
Всичко	318,931	4,532,499	14'2

Най-крупни сж отдѣлнитѣ кжсове ниви въ Балчишка околия, после и въ Добришка. Срѣдно всѣка нива въ първата околия има 29'8 декара, а въ втората — 16'6 декара. Въ останалитѣ околии срѣдната голѣмина на нивитѣ е по-малка отъ общата срѣдна за отстѣпената територия, обаче все по-голѣма, отколкото общата срѣдна голѣмина на нивитѣ въ Царството, която е 5'4 декара. Най-дребни сж нивитѣ въ Варненската околия, въ която срѣдно на нива се пада 8'5 декара — размѣръ много по-голѣмъ, отколкото срѣдно за цѣлото Царство.

Околиятѣ Балчикъ и Добричъ дветѣ заедно заематъ по-голѣмата частъ отъ отстѣпената територия, а именно тѣ съставятъ 54'5% отъ последната. Отъ друга страна, общото пространство на нивитѣ въ тия две околии съставя 61'8% отъ цѣлото пространство на нивитѣ въ отстѣпената територия. Оттукъ следва, че типътъ на парцелацията, що преобладава въ тѣзи две околии, може да се смѣта за преобладаващъ въобще въ цѣлата отстѣпена територия. Отъ друга страна, понеже нивитѣ съставятъ и главниятъ контингентъ на земитѣ въ отстѣпената частъ, то тоя типъ сжщо характеризира и изобщо парцелацията на цѣлата експлоатируема земя, независимо отъ различieto по категории. Съ други думи, срѣдната голѣмина на кжсоветъ на експлоатируемата земя е въ зависимостъ отъ срѣдната голѣмина на кжсоветъ на нивитѣ, но не и отъ кжсоветъ на другитѣ земи, кжсове впрочемъ много по-голѣми, отколкото тия на нивитѣ.

2. Частни притежания

Всичкитѣ земи на единъ и сжщъ стопанинъ, находящи се въ землището на едно мѣсто, съставятъ негово общо притежание. Общиятъ брой на тия притежания въ отстѣпената по Букурешкия договоръ територия отъ България е, както вече отбелязахме, 47,409. А частнитѣ притежания сж на брой 46,463. Всички частни притежания въ Царството възлизатъ на цифрата 933,367. Оттукъ следва, че притежанията въ отстѣпенитѣ земи съставятъ 4'7% отъ притежанията на Царството.

Ако сравнимъ притежанията и отцѣлнитѣ кжсове земи въ Царството и въ отстѣпената територия, ще намѣримъ, че на 1 притежание се падатъ:

	Въ Царството	Въ отстѣпената област
Кжсове	10'6	7'4
Декари	49'6	140'1